एकाइ ८ · फर्क आफ्नै देश

थप चुनौतीपूर्ण अभ्यास प्रश्न

पूर्णाङ्क ४५

उत्तर छुट्टै कागजमा लेख्नुहोस्।

१ चिह्न उही, कारक फरक [३]

गाढा अक्षरका पद कुन कारकमा छन्, क्रियालाई प्रश्न सोधेर देखाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. **युवाले** कोदाली उठाए।
ख. युवाले **कोदालीले** बाटो खने।
ग. आमाले **छोरालाई** बोलाउनुभयो।
घ. आमाले **भिक्षुलाई** भोजन दिनुभयो।
ङ. छतबाट **पानी** चुहियो।
च. म **बसबाट** घर आएँ।

२ बाट का तीन काम [३]

‘बाट’ यी तीन वाक्यमा तीन कारकमा आएको छ। कुन कुन हो, लेख्नुहोस्। अनि ‘का’ लागेको ‘देशका युवा’ लाई कुनै कारकमा किन राखिँदैन, लेख्नुहोस्। प्रत्येक वाक्यको ०.५ र अन्तिम प्रश्नको १.५ अङ्क छ।

क. अध्यक्षबाट कार्यक्रमको उद्घाटन भयो।
ख. परदेशबाट युवा घर फर्किए।
ग. मैले हुलाकबाट चिठी पठाएँ।

३ अंश र सानो रूप [३]

तलको अनुच्छेदमा लघुतावाची शब्द अर्कै वस्तुसँग जोडिएका छन्। चारओटा शब्द सच्याउनुहोस्। अनि ‘ठेको’ र ‘अम्खोरा’ को सानो रूप लेख्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

परदेशबाट फर्केको दिन आमाले तरकारीमा एक पोटी नुन र लसुनको चिम्टी हालिदिनुभयो। थालमा काँक्राको पित्को र भातमा घिउको चिरो राखिदिनुभयो।

४ विम्ब खोल्नुहोस् [३]

गद्य कवितामा कुरा सिधै नभनी चित्रबाट भनिन्छ। दिइएका विम्बले कवितामा के बुझाएका छन्, लेख्नुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

क. छोडेर परदेशमै हरियो पासपोर्ट
ख. गाउँमा चर्किएका घरका भित्ताहरू
ग. देशको खम्बा भएर बाँच्नु छ मलाई

५ गद्यबाट कविताको पङ्क्ति [३]

तलको गद्यलाई छ पङ्क्तिको गद्य कवितामा बदल्नुहोस्। शब्द नबदली पङ्क्ति मात्र टुटाउन सकिन्छ, कुनै एउटा शब्द वा पदावली दोहोऱ्याउन पनि सकिन्छ। अनि तपाईंले कुन शब्द पङ्क्तिको अन्त्यमा राख्नुभयो र किन, लेख्नुहोस्।

हिलोले नङ कालो भएको मेरो बाबुको हात मैले बिहान देखेँ त्यही हातले रोपेको धान आज घरको भात भएको छ र त्यही हातले मलाई कापी किनिदिएको छ।

६ अपठित गद्यांश [५]

दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

बाँझो गरा

छ वर्ष कतारमा काम गरेर सुजन गाउँ फर्किए। पिँढीमा बसेर हेर्दा बुबाको समयमा धान झुल्ने गरा बाँझो थिए। गाउँका धेरै घरमा ताला थियो। साथीहरूले सोधे, "किन फर्केको? त्यहाँ त तलब थियो।"

सुजनले कतारको कमाइले ऋण तिरेका थिए, र खेतीका लागि सानो पम्प किनेका थिए। पहिलो वर्ष तरकारीमा किरा लाग्यो, र उनको आधा लगानी डुब्यो। छिमेकीले भने, "विदेशको पैसा माटोमा गाडेछ।" दोस्रो वर्ष उनले कृषि शाखामा तालिम लिए। टमाटर र काउली राम्रो फल्यो। अहिले उनको बारीमा गाउँकै चार जनाले ज्याला पाउँछन्।

सुजन भन्छन्, "कतार गएकाले नै मैले ऋण तिर्ें र पम्प किनें। त्यो कमाइ नभएको भए यो बारी बन्दैनथ्यो। म परदेशलाई दोष दिन्नँ। तर मेरो पसिना अब मेरै माटोमा पर्छ।"

क. छिमेकीको भनाइ 'विदेशको पैसा माटोमा गाडेछ' को दुई अर्थ कसरी लाग्न सक्छ?
ख. सुजनको पहिलो वर्षको असफलता र दोस्रो वर्षको सफलताबिच के फरक थियो?
ग. 'मेरो पसिना अब मेरै माटोमा पर्छ' मा 'माटोमा' र 'पसिना' कुन कुन कारकमा छन्?
घ. सुजनले परदेशलाई दोष नदिनुले उनको बारेमा के बताउँछ?
ङ. सुजन 'फर्क आफ्नै देश' कविताको बोल्ने पात्रभन्दा कुन कुरामा मिल्छन्, र कुन कुरामा फरक छन्?

७ विभक्ति फेरेर वाक्य [४]

कोष्ठकमा दिइएको निर्देशनअनुसार वाक्य पुनर्लेखन गर्नुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

क. मैले कुचीको सहायताले चित्र बनाएँ। ('सहायताले' हटाई करण कारकको चिह्न प्रयोग गरेर)
ख. अध्यक्षले कार्यक्रमको उद्घाटन गर्नुभयो। (कर्ताको चिह्न 'बाट' बनाएर, 'भयो' भएको वाक्यमा)
ग. दाइले आमालाई औषधी ल्याउनुभयो। ('लाई' को सट्टा सम्प्रदानको अर्को चिह्न 'लागि' प्रयोग गरेर)
घ. छतको पानी चुहियो। ('छत' लाई अपादान कारकमा राखेर)

८ त्रुटि पहिचान र सुधार [४]

तलको अनुच्छेदमा 'क्ष' र 'छ' का आठओटा त्रुटि छन्। तिनलाई पहिचान गरी अनुच्छेद शुद्ध पारेर लेख्नुहोस्। प्रत्येक सुधारको ०.५ अङ्क छ।

हाम्रो गाउँको अछर चिन्ने कक्षाका गुरुले भन्नुभयो, "छमा माग्न लाज मान्नु हुँदैन।" बाढीले गाउँमा ठुलो छति गऱ्यो। छितिजमा घाम अस्ताउँदा भिछुहरू प्रार्थना गर्दै थिए। पानी परेकाले क्षाता ओढेर हिँड्दा बाटोमा क्षेपारो देखियो। पुस्तकको अनुक्षेद पढेपछि सबैले यसको अर्थ बुझे।

९ भाव विस्तार [४]

दिइएका पङ्क्तिको भाव विस्तार गर्नुहोस्।

छोडेर परदेशमै हरियो पासपोर्ट
फर्किनु छ आफ्नै घरआँगनमा

१० गद्य कविता लेखन [५]

'आमाको हात', 'हाम्रो बाटो' वा आफूले रोजेको ठोस विषयमा गद्य कविता लेख्नुहोस्।

सर्त: कम्तीमा दश पङ्क्ति; अक्षरको गन्ती नमिलाउने; एउटा ठोस चित्रबाट सुरु गर्ने; एउटा शब्द वा पदावली कम्तीमा तीन पटक दोहोऱ्याएर भित्री लय बनाउने; कम्तीमा दुई विम्ब; अन्त्यमा सन्देश वा मोड।

११ तर्क र प्रतितर्क [४]

दिइएको भनाइको पक्षमा एउटा तर्क र विपक्षमा एउटा प्रतितर्क दिई आफ्नो निष्कर्ष लेख्नुहोस्।

> “देश बनाउन युवा स्वदेशमै बस्नुपर्छ।”

१२ सोच्नुहोस् [४]

तर्कसहित उत्तर लेख्नुहोस्।

> कविताको सुरुमा ‘म’ र ‘बनाउनु छ’, ‘फर्किनु छ’ जस्ता शब्द छन्। पाँचौँ श्लोकपछि ‘हामी’ र ‘लेखौँ’ आउँछन्। अन्त्यतिर ‘फर्क युवा हो फर्क’ आउँछ। बोल्नेको स्वरको यो परिवर्तनले कविताको भावलाई कसरी बढाएको छ? कविता ‘फर्क’ बाट सुरु भएको भए के फरक पर्थ्यो?

१३ क्रियाकलाप: हाम्रो गाउँटोलका हात (अङ्क नदिइने)

गाउँटोलका मान्छेको अनुमति लिएर विदेशबाट फर्केर वा स्वदेशमै केही काम सुरु गरेका एक दुई जनासँग कुरा गर्नुहोस् र कापीमा तलको जस्तो तालिका भर्नुहोस्।

के काम गर्नुहुन्छ	कति वर्षदेखि	सबैभन्दा गाह्रो कुरा	अरू युवालाई के भन्नुहुन्छ